

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het Signaal van Zellik in Dilbeek (Groot-Bijgaarden)

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Dilbeek, 4de afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/23016/143.1

Dossiernummer: 4.001/23016/103.1

Omschrijving:

Het Signaal van Zellik, Alfons Gossetlaan zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

29 JAN. 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 28 augustus 2017.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 28 augustus 2017.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 28 augustus 2017.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Dilbeek

Het advies werd gevraagd op 28 augustus 2017.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 18 september 2017 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 28 augustus 2017.

De VCOE bracht op 25 september 2017 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De VCOE behandelde de twaalf items klein erfgoed gezamenlijk in één advies: twee pijlerkapellen en een ongevalskruis in de gemeente Beersel, een kunstwerk en een pijlerkapel in de gemeente Dilbeek, een wegwijzer in de gemeente Hoeilaart, een ongevalskruis in de gemeente Sint-Genesius-Rode, twee wegwijzers in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw, een kilometerpaal en een wachthokje in de gemeente Tervuren. Hier worden enkel die punten behandeld die van toepassing zijn op het Signaal van Zellik.

Punt 2A De commissie vraagt waarom het klein erfgoed enkel in de Vlaamse Rand onderzocht werd.

Behandeling van het advies:

Het beschermingsdossier beantwoordt die vraag onder punt 1. Thema: "In de beleidsbrief 2017 voorziet minister Bourgeois onder initiatief 13 het verder inventariseren en opstellen van beschermingsvoorstellen in hanteerbare deelpakketten. Daarbij wordt de Vlaamse Rand genoemd als initiatief volgend op de lopende herinventarisatie. Dit dossier behoort tot de thematisch-geografische beschermingscampagne 'Klein erfgoed in de Vlaamse Rand' waarin 12 items worden voorgesteld voor bescherming."

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en op het beschermingsbesluit.

Punt 4. De commissie stelt voor om de waarden van het 'Signaal van Zellik' in Dilbeek uit te breiden met een artistieke en ruimtelijk structurerende waarde.

Behandeling van het advies:

De artistieke waarde wordt door Onroerend Erfgoed als volgt omschreven: "Een onroerend goed heeft artistieke waarde als het getuigt van het kunstzinnige streven van de mens in het verleden." De maker moet in een scheppende activiteit verbeelden of gevoelens hebben willen uitdrukken met het werk, waarbij meestal een beroep wordt gedaan op het menselijk gevoel voor esthetiek, maar soms net ook niet. De gehanteerde definitie omvat ook de oudere betekenis van kunst in de zin van "kunde, vakmanschap of ambacht", waarbij de maker ernaar streeft een gebouw, interieur of tuin een bijzonder fraaie vorm of decoratie te geven. De definitie dient niet gezien vanuit het standpunt van de waarnemer, maar vanuit de maker.

Het ontwerp voor ministerieel besluit vermeldt hier reeds letterlijk: Het Signaal van Zellik markeert in het oeuvre van Moeschal de overgang van een architectencarrière naar een kunstenaarsloopbaan (historische waarde). Het Signaal van Zellik vormt een cruciaal punt binnen het oeuvre van Moeschal waarbij hij de bouwkundige vernieuwingen die hij presenteerde op Expo 58 met 'De Pijl' hier toepast op een kunstwerk (technische waarde). De sculptuur ontworpen door architect en kunstenaar Jacques Moeschal in 1959 in expositijl herinnert met zijn combinatie van vloeiende vormen en een uitvoering in zichtbaar gewapend beton aan de bronnen van de expositijl: het fiftiesdesign en de ingenieurskunst (architecturale waarde). De commissie wijst er bovendien op dat het ontwerp van ministerieel besluit letterlijk spreekt van een kunstwerk. De combinatie van deze waarden kunnen inderdaad ook teruggevonden worden in de artistieke waarde van het kunstwerk.

De ruimtelijk structurerende waarde wordt door Onroerend Erfgoed als volgt omschreven: "Een onroerend goed heeft ruimtelijk-structurerende waarde als het de ruimte ordent, afbakt, structureert of de blik leidt." De ruimtelijk-structurerende waarde gaat over de visuele ervaring in het heden, los van de oorspronkelijke intentie. Ze wordt toegekend aan een erfgoedobject wat visueel en ruimtelijk erg dominant is.

Zoals in het inhoudelijk dossier werd opgemerkt en ook door de commissie wordt benadrukt fungeert het Signaal van Zellik als de 'poort vanuit Vlaanderen naar Brussel' nabij de kruising van de E40 en de E0.

Het voorstel van de VCOE om de beschermingswaarden uit te breiden wordt verwerkt in het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier waar de evaluatie werd aangepast en op het beschermingsbesluit waar de waarden werden aangevuld.

Punt 8 in de inhoudstabel is een stukje inhoudelijke tekst ingeslopen.

Behandeling van het advies:
Dat wordt aangepast.

Conclusie: Het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier. Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast: de inhoudsopgave wordt aangepast.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

De inhoudsopgave en de evaluatie van de artistieke en ruimtelijk-structurerende waarde (3.1.3) in het inhoudelijk dossier worden aangepast.

Het beschermingsbesluit wordt als volgt aangevuld:

De erfgoedwaarden worden als volgt aangepast:

Overwegende dat het Signaal van Zellik als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Signaal van Zellik is het eerste Signaal dat kunstenaar Jacques Moeschal (1913-2004) vorm gaf tussen 1959 en 1963 in opdracht van het Ministerie van Openbare Werken en het begin van een reeks Signalen of monumentale sculpturen die hij in Vlaanderen en wereldwijd oprichtte.

Het Signaal nabij de kruising van de E40 en de R0 herinnert aan Expo 58 en staat nabij de twee autosnelwegen die voor die gelegenheid werden aangelegd, afgewerkt en met elkaar verbonden;

Overwegende dat het Signaal van Zellik als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De sculptuur werd ontworpen door architect en kunstenaar Jacques Moeschal in 1959 in expositie en herinnert met zijn combinatie van vloeiende vormen en een uitvoering in zichtbaar gewapend beton aan de bronnen van de expositie: het fiftiesdesign en de ingenieurskunst;

Overwegende dat het Signaal van Zellik als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Signaal van Zellik markeert in het oeuvre van Moeschal de overgang van een architectencarrière naar een kunstenaarsloopbaan. De constructie zonder enige bouwkundige functie dient als een echt uniek kunstwerk beschouwd te worden, een Signaal in het landschap. Later in zijn oeuvre zal Moeschal bekendheid krijgen door het plaatsen van dergelijke kunstwerken of Signalen over heel de wereld. De sculptuur uit 1959 is met zijn combinatie van vloeiende vormen en een uitvoering in zichtbaar gewapend beton een uitzonderlijk voorbeeld van de artistieke expressie binnen de naoorlogse abstracte monumentale kunst, hier gelinkt aan de expositie;

Overwegende dat het Signaal van Zellik als monument ruimtelijk-structurerende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Signaal van Zellik op de middenberm van de autostrade en nabij de kruising van de E40 en de R0 fungeert als een signaal en herkenningspunt. Het kunstwerk is een toegangspoort naar Brussel komende vanuit Vlaanderen;

Overwegende dat het Signaal van Zellik als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Signaal van Zellik vormt een cruciaal punt binnen het oeuvre van Moeschal waarbij hij de bouwkundige vernieuwingen die hij presenteerde op Expo 58 met 'De Pijl' hier toepast op een kunstwerk. De geavanceerde betonconstructies met een dunne schaalconstructie, voorgespannen balken en een bowstringligger die hij voor het eerst bij 'De Pijl' toepaste in 1958 keren terug in de constructie van het Signaal van Zellik,

